КОЛУПАЄВА І.В., *кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів*

Харківський торговельно-економічний університет

АКТУАЛІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА В УМОВАХ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

У функціонуванні громадянського суспільства роль цивілізованої держави має виражатися в тому, що вона служить формою, яка організує громадянське суспільство і створює умови для його розвитку, а також э відносно самостійною щодо громадянського суспільства і здійснює солідарні публічні інтереси усіх членів суспільства;

І громадянське суспільство, і держава мають функціонувати для задоволення потреб та інтересів людини. Громадянським суспільством можна назвати таке суспільство, в якому головною діючою особою є громадянин як автономна особа.

В сучасних умовах одним із вимог громадянського суспільства виступає фактор соціальної відповідальності в усіх сферах суспільного життя, на всіх рівнях суспільних організацій, пов'язаних з актуалізацією загальнолюдських цінностей. Адже соціальна орієнтація може утверджуватися в якості принципу суспільних відносин лише тоді, коли задоволені всі необхідні потреби і створюються умови для реалізації системи історично обумовлених інтересів членів суспільства.

Соціальне партнерство виступає адекватним механізмом людської діяльності як суспільного співробітництва і його необхідно використовувати повною мірою при рішенні тактичних і стратегічних проблем економічного розвитку [2]. Це пояснюється цілим рядом причин.

По-перше, людина виживає завдяки тому, що вона поєднує свої зусилля, знання і дії з зусиллями інших людей.

По-друге, об'єднання зусиль, ресурсів, дій породжує синергетичний ефект, якого не можна досягти окремому суб'єкту.

По-третє, співробітництво породжує довіру, котра перетворюється в соціальний капітал, дуже необхідний для рішення сучасних проблем людського суспільства.

По-четверте, незалежність акцій соціального партнерства від держави. держава може в особі одного зі своїх органів брати участь у партнерській акції лише в ролі рівноправного партнера, коли вирішується проблема чи протиріччя, які торкаються державних інтересів.

По-п'яте, розмаїтість місць виникнення і реалізації, форм і цільової спрямованості партнерських акцій. вони можуть виникати на самих різних рівнях господарства, виявлятися у різноманітних формах, мати як чисто виробничі, так і соціально-економічні цілі.

По-шосте, виникнення соціального партнерства в кожному окремому випадку сприяє нарощуванню знаннієвого та інноваційного потенціалу кожного з партнерів, підвищує рівень його інтелектуального і соціально-культурного розвитку.

По-сьоме, досвід тих країн, насамперед США, які свій національний розвиток будують на значному поширенні механізмів соціального партнерства, показує, що вони досягають більш значимих як у кількісному, так і в якісному плані соціально-економічних результатів. при цьому США іншим країнам (діючи в зовнішнім середовищі) нав'язують правила і механізми «гри», засновані на руйнівній щодо соціальних проблем конкуренції.

Перехід до соціального партнерства, котре повинне стати оптимальним механізмом вирішення завдань зростання

добробуту всього українського народу, потребує зміни стилю управління соціально-економічним розвитком суспільства на різних рівнях. Актуальність такого завдання пов'язана з трьома моментами. По-перше, Україна повинна відійти від тоталітарного адміністративного режиму, який досі намагаються реалізовувати владодержці, але уже під гаслом ринкових перетворень. При цьому влада не повинна відходити від проголошеного курсу на побудову у країні соціально орієнтованої ринкової економіки. Це важливо тому, що зараз уже економіка стала складовою соціальної сфери. По-друге, пошук моделі подальшого розвитку України не може зводитися до методу "ситуаційного латання дірок", навіть до методу спроб та помилок, а повинен бути суто теоретично обґрунтований наукою, що виходить з принципів постнекласичного знання. При цьому слід творчо розвивати наявні тенденції світового розвитку до економіки знань, а також враховувати національні культурно-ментальні традиції, серед яких трудова орієнтація і розвиток саме виробництва є фундаментальними. По-третє, слід розуміти, що сама собою демократія може наповнюватися різним змістом у залежності від того, яку мету вона переслідує. Допустима лише така демократія, котра була б зорієнтована на солідарність і соціальні цінності людяності. Тому перед наукою постає питання розробки нової теорії суспільного розвитку, яка б відповідала вказаним вимогам. Це значить, що економізм як теорія та ідеологія ринкового фундаменталізму, повинна уступити своє місце іншій теорії. "Нам потрібна теорія, – вказує Дж. С. Александер, – у меншій мірі обмежена прив'язкою до соціальної структури та в більшій мірі відповідаюча ідеям людей, їх досвіду і взаємовідносинам" [1, с. 27]. Такою теорією, на наш погляд, може стати теорія соціальної економіки, котра в останні кілька років успішно розробляється вітчизняними вченими, виходячи з того, що саме соціальне

партнерство повинне стати основним механізмом реалізації інтелектуально-духовного потенціалу людини через її творчу діяльність. З іншого боку, соціальна економіка повинна розглядатися і аналізуватися на методологічному підході розділено-сумісних відносин. Ці відносини охоплюють практично усю сферу людської діяльності та відображають реальний факт існування різних інтересів. Соціальні відносини завжди є відносинами поміж людьми, котрі мають різні (розділені) інтереси, а у самій взаємодії, через яку тільки вони і проявляються, реалізується прагнення людей до сумісних дій з метою задоволення їх різнорідних інтересів.

Суспільство розвивається за своїми специфічними законами, котрі є законами взаємодії людей, особистостей, і поза діями останніх вони не можуть проявлятися і реалізовуватися. Якщо розглядати окрему людину, то в її діях завжди присутні дві сторони, два аспекти: з одного боку, є її егоїзм, але з іншого - кожна людина є особистістю, в характеристиках якої переважає її належність до суспільства, тобто вона враховує і виходить з того, що реалізувати своє "его" можна лише вступаючи у відносини з іншими людьми. Саме цим і "закладено" розділено-сумісний характер, чи розділено-сумісну природу діяльності людини, її мотивів, інтересів, цілей. Таким же чином можна аналізувати і усі інші соціальні суб'єкти розвитку суспільства, які виникають на основі різноманітних об'єднань людей і виходять з інтересів останніх [3].

Навіть сама держава повинна розумітися як сумісно-розділений суб'єкт, котрий має два плани визначення. По-перше, вона є органом, який створюється для реалізації специфічних в більшості випадків спільних інтересів окремих людей, що мешкають на спільній території. Тут акцент робиться на тому, що частина інтересів пересічних громадян співпадають і можуть задовольнятися колективно, так зва-

ними суспільними благами. Саме це і є передумовою існування держави як органу сумісного забезпечення суспільних інтересів. По-друге, держава має й свої власні інтереси, коли мова йде про неї як чиновницький апарат, котрий завжди сам собі на умі та перш за все обслуговує себе, задовольняючи інтереси чиновників.

Проте, для успішного розвитку суспільства особистість і держава повинні бути партнерами в справі розвитку особистості, створення умов для цього розвитку. Партнерством повинні бути і всі інші відносини, які опосередковують відносини між особистостями, державою і усіма іншими суб'єктами соціальної діяльності, які є похідними від двох вказаних.

При розробці стратегії розвитку громадянського суспільства в Україні слід виходити з того, що у людському суспільстві, котре засноване на знаннях, на перший план виступає співробітництво між носіями передових знань, ідей, новацій. Тому робити ставку на жорстку конкуренцію як головний тип людської взаємодії не виправдано ні чисто теоретично, тобто науково, ні практично. лише широка співпраця, котрій повинна усіляким чином сприяти держава, може стати надійним засобом ефективного вирішення проблем підвищення народного добробуту і зростання якості життя всього українського народу.

Список літератури: 1. Александер Дж. С. Парадоксы гражданского общества / Дж. С. Александер // Социология: теория, методы, маркетинг. – 1999. – № 1. – С. 23–31. 2. Задорожний Г.В., Коврига О.В., Смоловик В.В. Соціальне партнерство – реальний шлях до відкритого суспільства / Задорожний Г.В., Коврига О.В., Смоловик В.В. – Харків: ХІБМ. – 2000. – 192 с. 3. Колупаєва І.В. Трансформація структури людської діяльності у сучасному господарському розвитку [Текст] : автореф. дис.: 08.00.01 / І.В. Колупаєва. – Х. : Харків. нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна. – 2008. – 16 с.